

המשתמש בנכסי חבירו שלא ברשות

- ◀ שו"ת הרי"ף סי' קל"ג (2)
- ◀ שו"ע חו"מ סי' שני"ט סעי' ה' (2)
- ◀ שו"ע חו"מ סי' שס"ג סעי' ה' (2)
- ◀ שאילתות פרשת נח שאילתא ד' (2)
- ◀ שו"ע חו"מ סי' שמ"ח סעי' א' (2)

אם אומד שהבעה"ב מסכים

- ◀ גמ' ב"מ דף כ"ב. מרימר ומר זוטרא – תא שמע (3)
- ◀ תוס' ד"ה מר זוטרא (3)
- ◀ חידושי הר"ן שם ד"ה אמימר ור' אשי (4)
- ◀ ש"ך חו"מ סי' שני"ח סק"א (4)
- ◀ שו"ת עונג יו"ט סי' קי"א (4 – 5)
- ◀ קצוה"ח סי' רי"ט סק"ד בא"ד ולפמשי"כ הש"ך (6)
- ◀ שו"ע הרב הל' מציאה אות ד' ה' – קונטרס אחרון אות א' (6)
- ◀ ערוך השלחן סי' שני"ח אות ה' (7)

אם כבר נתן לו רשות פעם אחרת

- ◀ שו"ע או"ח סי' י"ד באשל אברהם (בוטשאטש) שם בהג"ה אסור (7)

דבר מועט

- ◀ רמב"ם הל' גזילה פ"א הל"ב – מגיד משנה שם (7)
- ◀ מחנה אפרים הל' גזילה סי' ב' (8)
- ◀ ערוך השלחן סי' שני"ט אות א' (9)
- ◀ שו"ע חו"מ סי' שני"ט סעי' א' – סמ"ע סק"ד (9)
- ◀ חזו"א דמאי פ"ז סק"ה (9)

שו"ת הרי"ף סי' קל"ג

שאלה: אחד מן התלמידים גנב ספרי פרושין לחבירו וכשתבעו ממנו נשבע שבועה חמורה שלא יחזירם לו עד שיעתיק אותם ויש מי שהורה שמותר לגנבן.

תשובה: הגונב והמורה כולם טעו שלא כדין עשו, שזה הורה שמותר לעשות כן דומה לו משום שמתלמד דברי תורה שהיא מצוה היא, וטעה משום שאמר לולב הגזול והיבש פסול ואתמר עלה משום דמצוה הבאה בעבירה המקום שונאה שנאמר כי ה' אוהב משפט שונא גזל בעולה וגו', הלכך הורה ליה זה בהוראותו חוטא ומחטיא והגונב יש עליו ג' לאוין אחד משום גונב ואחד משום שנשבע שלא יחזיר אותם והו"ל על דברי תורה נשבע שהיא גזילה ואחד משום גזל לפי שהוא גזול שלא מדעת ואע"פ שהגזילה בכלל הגניבה היא, אלא שנסתר בליקחתן משום שאמר אל תגנוב את שלך מאחרי הגנב שלא תראה עליו כגנב, ואם אסור בשלו כל שכן באחרים ואף אותה מצוה שנתכון לה לא עלתה בידו כמו שכתבו לולב הגזול והיבש פסול שלא עלתה בידו מצותו, ע"כ.

שו"ע חו"מ סי' שנ"ט סעי' ה'

ה' ס' אפי' הלוקח בשאלה שלא מרעת הבעלים נקרא גזול:

חו"מ ג קארו, יוסף בן אפרים עמוד מס 467הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שו"ע חו"מ סי' שס"ג סעי' ה'

ה' י' התוקף ספינתו של חבירו ועשה בה מלאכה אם אינה עשויה לשכר ו' שמין כמה פחתה ומשלם יב ואם היא עשויה לשכר אם ירד לה בתורת שכירות הואיל וירד שלא ברשות אם רצה הבעל ליטול שכרה נוטל רצה ליטול פחתה נוטל (י) ואם ירד לה בתורת גזל נותן הפחת וכן כל כיוצא בזה [י] והיה אם נטלה על דעת שאלה שלא מדעת גזול הוי: סנה יב ב] [יב] ואם סנה סגול

חו"מ ג קארו, יוסף בן אפרים עמוד מס 475הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שאלות פרשת נח שאילתא ד'

לא תגנובו לא תגנוב על סנת למקם לא תגנוב ע"ס
לשלם תשלומי ד' וח' * בן בג בג אומר לא תגנוב
את שלך מאהורי חגנב שלא תיראה גונב לא תגנובו
ולא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו ולא תשבעו
בשמי לשקר שאם גנבת סיפך לכחש וסופך לשקר
וסופך לישבע ז' יכול אין [חייבין] אלא על שם

המיוחד בלבד וסניין לרבות הכינויין ת"ל ולא
תשבעו בשמי כל שם שיש לו ולא תשבעו בשמי
לשקר וחללת את שם וגו' מלמד ששבועת שוא הוא
חילול השם ד"א וחללת נעשה אתה חולין לחיה
ולבהמה ט' * וכן הוא אומר כי מפני אלה אכלת
הארץ וגו' מאי טעמא לא תגנובו קרא יתירא

הוא (ס) דהא כתיב לא תגזול:

א (בראשית, שמות) ברלין, נפתלי צבי יהודה בן יעקב עמוד מס 79הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שו"ע חו"מ סי' שמ"ח סעי' א'

מכל ומס שטוילא כד שס כן מתענות א א (א) ה' אסור [א] לגנוב אפי' כל שהוא דין תורה
כרי"ף י ואסור לגנוב א אפי' דרך שחוק ב [ג] ואפי' ע"כ [ב]
להחזיר [ג] או כרי ג לשלם תשלומי כפל ב] (א) או כרי לצערו הכל אסור [ד] כרי שלא
ירגיל עצמו בכך:

חו"מ ג קארו, יוסף בן אפרים עמוד מס 449הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

חידושי הר"ן ב"מ דף כ"ב.

אמימר ורב אשי אכול. הקשה הרמב"ן ז"ל אמאי אכלי, והא תנן בפרק הגזול בתרא²⁵ אין לוקחין משומרי פירות עצים ופירות, ותירץ דהאי אריסא הוה ליה חולקא בפירי וכי האי גוונא שרי, כדאמרי' התם²⁶ דרבא זבן שבשיתא מאריס, ותני' התם כותיה. וא"ת א"כ מר זוטרא אמאי לא אכל. וי"ל דס"ל דשבשיתא דווקא, דתלושים והגיעו לחלק ואיכא למתלא דמחלקו הוא נותן, אבל פירות מחוברין לא²⁷.

אבל הרשב"א ז"ל תירץ דאפי' לית ליה חולקא בפירי שרי, לפי שאומדן הדעת הוא שאין בעל הפרדס מקפיד בכך, וכך נהגו, דמיא למאי דאמרי' בתוספתא בפרק בתרא דב"ק²⁸ הבן שהיה אוכל משל אביו וכן עבד שהיה אוכל משל רבו קוצה ונותן פרוסה לבנו ולעבדו של אוהבו ואינו חושש משום גזל של בעל הבית שכך נהגו. ומשום האי טעמא נמי אמרי' בפרק הגזול בתרא²⁶ שגבאי צדקה מקבלין צדקה מן הנשים בדבר מועט²⁹.

ב"מ ניסים בן ראובן גירונדי (ר"ן) עמוד מס 116 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ש"ך סי' שנ"ח סק"א

שנח (א) מותר ליקח מן הארץ כ" מדברי הכותש' שרק אלו מילואות (דף כ"ב) סוף ע"א והנחת אשרי' והנחת מדברי שם מכוון דאם אדם נחן לאכול למחרת מדבר שאינו שלו אלא של חברו אפי' שיוצא שמכירו יתרה אסור לאכול דכלכלה כאיני דילוש' ש"מ לא הוי ילוש' ואפי' דהשתא רחא ל"ס מסיק' לא הוי יתח' ל"ס ולי' לאו דמסתמי' הייתי אומר שמותר וילוש' שלא מדעת שאני שגם אחי' אינו מילוש' אלא משום שאינו יודע היכן הוא וכפ"כ הוא מתייחס א"כ אמרי' מסיק' באיסורא אחי' ליד' דנמס יקנה או ילוש' הא השת' אינו מתייחס ואלו ה"י יודע שהוא אלו לא מתייחס משא"כ ככל כיון

ש"ד פ"ח סי' ק"א (א) כשתחמי' כהיתר' אחי' ל"ס דמסתמי' אינו מקפיד על זה ואפי' דכפ"כ שם מדמה תרומה וסומא' לילוש' שלא מדעת טעמא אחרינא איכא הכס' דלפני' תרומה וסומא' ידע' ממע' כפי' פ"ט דדוק ופי' כס' אלוה' לזבן דף ק"י ופי' כהשכנת מוכרי' כ" ק"ן : (ב) וי"ל דדוק' לאחר חו"מ ג קארו, יוסף בן אפרים עמוד מס 466 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

עונג יו"ט יו"ד סי' קי"א

סימן קיא

שאלה מי שיודע בחבירו שאינו מקפיד עליו אם יאכל עיסתו אם רשאי להפריש ממנה חלתה כדי לאכול השיריים :

תשובה נבאר תחילה אי מותר לאכול פירות חבירו שלא מדעתו אם לפי אומדן דעתו אינו מקפיד עליו.

הנה איתא בב"מ (דף כ"ב) אמימר ומ"ז ור"א איקלעי

א היילפרין, רפאל יום טוב ליפמאן בן ישראל עמוד מס 445 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

לבוסתנא דמרי בר איסק אייתי אריסי תמרי ורימוני ושדרי קמיהו אממר ור"א אכלו מ"ז לא אכיל אדהכי אתי מרי בר איסק ואשכחניהו א"ל לאריסיה אמאי לא אייתית להו לרבנן מהנך שפירתא א"ל אממר ור"א למ"ז השתא אמאי לא אכיל מר כו' וכתבו התוס' שם דאמימר ור"א שאכלו קודם לכן הוא משום דסברי אריסיה מדנפשיה קיהיב דאין לומר שהיו סומכים לומר שיתרצה מרי בר איסק כשידע דהא הלכה כאביי דאע"ג דהשתא ניחא ליה מעיקרא לא ניחא ליה עכ"ל התוס'. מדבריהם מכואר דאסור לאכול פירות של חבירו אעפ"י שידוע שחבירו יתרצה משום דקיי"ל כאביי דאע"ג דלבסוף ניחא ליה מעיקרא לא ניחא ליה:

והש"ן (סימן שנ"ח) כתב על דבריהם ואי לאו דמסתפינא הייתי אומר שמותר ויאוש של"מ שאני שגם אח"כ אינו מייאש אלא משום שאינו יודע היכן הוא ובע"כ מתייאש א"כ אמרינן מעיקרא באיסורא אתי לידיה דבמה יקנה אי ביאוש הא השתא אינו מתייאש ואלו היה יודע שהוא אצלו לא היה מתייאש. משא"כ הכא כיון שידוע שיתרצה א"כ השתא נמי בהתירא אתי לידיה דמסתמא אינו מקפיד ע"ז. שאע"ג דבש"ס שם מדמה תרומה וטומאה ליאוש של"מ טעמא אחרינא איכא התם דלענין תרומה וטומאה ידיעה ממש בעינן ע"ש ודו"ק עכ"ל הש"ך וז"ל: **וביאור** דבריו נ"ל דבאמת כל דלבסוף ניחא ליה אמרינן השתא נמי ניחא ליה. מיהו היינו דווקא היכא דלא בעינן לעשות ע"י הניחותא דבעלים שום פעולה חדשה ולא בעינן אלא שלא יעכבו הבעלים בזה מהני נחותא דלמפרע ולהכי בתרומה דבעינן למימר ע"י נחותא דאח"כ דדמי כאילו ידע הבעה"כ ועשאו שליח. וכן בהכשר דבעינן למימר דדמי כאילו ידע זה ורצה שיבואו המים על הפירות דבתרומתו בעינן ידיעה ממש בזה לא מהני נחותא דאח"כ. אבל לאכול פירות של חבירו לא בעינן שידעו הבעלים ממש

דלא איכפת לן בידיעתו רק דבעינן שלא יקפיד דעיקר גזל בקפידא תלי' רחמנא והיכא דאינו מקפיד לא מיקרי גזל אע"ג שאינו מקנה לו. ומטעם זה פשיטא שאם קטן נתן לאחר לאכול משלו רשאי לאכול אע"ג דקטן לא מצי להקנות לאחרים מ"מ כיון דלא קפיד רשאי לאכול ולית ביה דין גזל. וכאן הרי אנו יודעין שלא יקפיד להכי שרי. וביאוש דאבירה נמי דמי לתרומה והכשר דהא התם א"א לומר שהמוצא זכה בה מטעם דכיון דניחא ליה אח"כ כשמתייאש השתא נמי ניחא ליה לבעל האבירה שיטלם השתא דהא גם אח"כ לא ניחא ליה דהא בע"כ מתייאש ואינו מתרצה כלל שיקח חבירו את שלו ועיקר יאוש הוא מחמת שאינו יודע היכן הוא ואלו ידע שהוא אצל המוצא לא היה מתייאש ולא היה מתרצה שיטלה המוצא. וא"כ אין כאן רצון שנאמר דגם מעיקרא מתרצה הוא ליה. רק שאנו צריכין לומר שזכה בה מאחר שהתורה חידשה דבאבירה יוצאת מרשות בעלים ע"י יאוש דבע"כ. [אף דבממון שלא נאבד ממנו לא מהני יאוש] והאובד הזה נתייאש כשנתוודע לו שאבד מהני יאוש ידיה שיצא הדבר מרשותו אף קודם שנתוודע לו שאבדו עד שלא בא ליד המוצא ובעינן לומר שיצא הדבר מרשותו למפרע דזה לא אמרינן לאביי דהא ע"י יאוש דלבסוף בעינן שיצא הדבר מרשותו למפרע כאלו היה אז היאוש. וזה לא אמרינן דגילוי דעתא דלבסוף אינו עושה פעולה חדשה למפרע דזה מיקרי פעולה חדשה דהיינו דבעינן שיהי' היאוש למפרע בכדי שע"י יקנה אותה המוצא למפרע. ויהא נקרא בהתירא אתי לידיה זה לא אמרינן כמו דלא אמרינן בתרומה והכשר דניחותא דלבסוף יעשה ידיעה מעיקרא ממש דזה פשוט וברור בכוונת הש"ך דהיכא דמהני רק אומדן דעתו שאינו מקפיד ומתרצה לזה מהני למפרע אף לאביי אבל היכא דבעינן ידיעה ממש לא אמרינן דדמי כאילו ידע (ומתרצה מתחילה):

הגה"ה

(*) ובזה יש ליישב קושית התוס' בפסחים (דף כ"ט) דקאמר שם דר"י יליף שאור דאכילה משאור דראייה מה שאור דראי' שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים אף שאור דאכילה שלך אי אתה אוכל אבל אתה אוכל של אחרים. והקשו התוס' דאיך אמרינן דשל אחרים מותר באכילה הא א"א שלא יהא שלו בשעת אכילה דאם נתן לו הרי הוא שלו ואם גזל ממנו הרי הוא חייב באחריותו ולא גרע מחמץ שחייב באחריותו דהוי כשלו. ולפמ"ש משכחת לה שפיר שאכל חמץ של אחרים שידוע שלא יקפיד עליו דמותר לאכול דאין בו משום גזל דלא מתכוין לקנותה להיות שלו ממש ולהכי לא קני ליה בהגבהתו. ודין גזלן להתחייב באונסין נמי אין לו כיון שמותר לאכול מחמת שאין הבעלים מקפידין עליו ובהתירא קשקיל ליה. ובמה שמותר לו לאכול לא מקרי שלו עדיין אלא שמותר לו לאכול של חבירו אף שהם עדיין ממונא דחבריה [וכה"ג כתב המג"א (סימן תרל"ח) בשם ס' יריאם דאפילו למ"ד גזל אחרים שרי מ"מ לכס לא מיקרי דאין לו בו שום קנין רק שהותר לו לאכול וה"ל דכוותיה] ולהכי אינו עובר בב"י לר"י: **מיהו ז"א דהא בשעת אכילתו קונה לו בלעיסה דהוי שינוי כדאמרינן בכתובות (דף ל') ואף דעל שעת לעיסה א"א לחייבו בב"י דהא בלעיסה זו הוא מתבער מן העולם כמש"כ בעל המאור ז"ל דלר"ש דחמץ לפני זמנו ולאחר זמנו אינו עובר עליו בלא כלום באכילתו מקיים מצות השבתה. וה"ל א"א לחייבו בב"י אשעת אכילה כיון דעכשיו הוא מבער מן העולם. מ"מ אנו לא בעינן לענין איסור אכילה שיעבור בב"י רק שיהא שלו דלפנין משאור דראייה שאינו אסור באכילה אא"כ החמץ שלו וכיון דקניה בשעת לעיסה בשינוי מקרי שלו ואסור באכילה אף שבאכילה זו היא מתבער מן העולם. ואפשר לומר כיון דרב אחא ב"י אליבא דר"י קאמר ור"י סובר בב"ק (דף ק') בגנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור ולא קני ליה בשינוי וכתבו התוס' שם (דף צ"ה) דטעמא דר"י דלא קני ליה בשינוי משום שלא כיון לקנותו. א"כ אפ"ל דלאו דוקא התם גבי צבע שלא כיון ללוקחו לעצמו כלל**

קצות החושן סי' ר"ט סק"ד בסו"ד

ברור¹²⁹. ולפי מ"ש צש"ך (סימן שנה סק"א) לחלוק על דברי תוס' הנזכר וכחז דמותר ליטול מחזירו צלי ידיעה כל שידוע שלא יהפיד. עיי' שם. אם כן לא היה לו לומר כאלו דבעינו ידע המוכר, כיון שידוע שלא יקפיד כי היכא דליקו צהימנותא, ומיהו שם (צסי' שנה) אין דברי הש"ך מוכרחין ועיקר כדברי תוס' צפרק חלו מציאות, ועיי' מה שכתבנו לעיל (צסי' עה סק"ד).
ג הלר, אריה ליב בן יוסף הכהן עמוד מס 252 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שו"ע הרב הל' מציאה אות ד' ה' – קונטרס אחרון שם (א)

ד ואפי' אם ברור' לו שכשיודע לבעליו שהוא נמלה או ישמחו ויגילו מפני אהבתם אותו אסור לו ליהנות בה בלא דעת הבעלים (א) לפיכך הנכנס לפרדס או לגינת חבירו אסור לו ללקוט פירות שלא מדעת הבעלים אע"פ שבעל הפרדס והגינה הוא אוהבו וריעו אשר כנפשו ובודאי ישמח ויגיל כשיודע לו שנהנה זה מפירותיו מ"מ כיון שעכשיו אינו יודע מזה הרי הוא נהנה באיסור וכן כל כיוצא בזה וצריך להזהיר לרבים שנכשלין בזה מחמת חסרון ידיעה :

ה ומ"מ מן מותר לבן ביתו של אדם ליהנות פרוסה לעני או לבנו של אוהבו של בעה"ב שלא מדעתו לפי שכך נהגו בעלי בתים ומתחלה נתרצה בעה"ב בכך כשהכנים פת זו לתוך ביתו יז ואין זה נקרא שלא מדעת הבעלים כלל כיון שכך נהגו והבעלים יודעים מזה המנהג ומטעם זה מותר לקבל צדקה מן הגושים דבר מועט שלא מדעת בעליהם כמו שיתב' בה' גזירה הואיל ודרכן בכך ויודעים בעליהם שדרכן בכך (וכן בפרדס אם הוא רגיל בו לאכול מפירותיו מדעת הבעלים מותר) וכן כל כיוצא בזה :

ה-ו (יו"ד חו"מ) שניאור זלמן בן ברוך מלאדי עמוד מס 289 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

קונטרס אחרון

(א) גמ' כ"ז ע' תוס' ורמב"ן וריטב"א ומ"ש התה"ד סי' קס"ח ה"ט משום דרגילה בן דמיא לחלצה ידיעה דנחלא ולעבד העותן סת לעני שכך נהגו והתוס' וסיעזס ל"פ על הרשב"א שצ"צ צדינא כ"א צמציאות דהתוספות ס"ל דדוחק לומר שכך נהגו כמ"ס רשב"א ודו"ק ומהא דא' בקידושין דנ"ג לק"מ דרגא לשיעוריה אויל כמ"ס ה"ז ב"ץ סי' ס"א וע"ס סימן שכ"ח ומ"ס הש"ך סי' ס"א דלחומה כו' צ"ג דהתקשה לא חסיק אדעתיה דלחומה בעי' דעת בעלים חשש גס אחס חלא תרומה חליא מילתא צחיש משום גזל לחוד כדקחני צנרייתא צהדיא (וכן גבי הכשר) ואף שהתוס' צ"ק דס"ו ע"א ד"ה כיון חילקו בין יאוש להפקר גמור היינו לענין קנייה מעכשיו אבל אי מהני למפדע צמהנה והכשר מהני נמי ציאוש ע' רש"י כ"ז ע"ב ד"ה חין וגם מ"ס הש"ך צמה יקנה כו' חילו היה יודע כו' צ"ג דמה יענה צנרייתא וצאנא דיחמי שחם לא יטלס המוצא יאכלוס דמשים ומש"ה מוחלים לכל אדם כמ"ס סי' ר"ס ס"ו ואפ"ה צריך לאצ"י :

ה-ו (יו"ד חו"מ) שניאור זלמן בן ברוך מלאדי עמוד מס 289 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

פרק א א כל הגזול את וכו'. שיעור הפרוטה הוא מנזר פ' ד' מיסות כ"ד (דף נ"ז.) וכן כפ' הגזל ע"ש (דף ק"ג.) ואין לוקין על לאו זה. זה מתברר פ' אלו הן הלוקין (דף ט"ו.) ובסוגיא בפירוש:

ב ואסור לגזול כל שהוא דין תורה. זה מתברר בסוגיא דלרבע מיסות. מיהו כתבו ק"מ מן המפרשים ז"ל דדוקא כשיעור מאי דקפדי ביה ק"מ מן האנשים אבל ליעול מן הכהנים קיסם או מן הגדל לתלוד בו שנינו דליכא איניש דקפדי ביה כבי האי שרי ואף זק אסרו בירושלמי ממדס חסידות:

ואפילו עובר בזבחים וכו'. מנזר פרק הגזול ומאכל (דף ק"ג.) וכד"ע וכן העול שם:

ג אי זהו גזול וכו'. לפי דעת הרב הסוגיא שפ' המקבל (דף ק"א.) דלסקינן הסם זהו עשק זהו גזל ולמה חילקו הכבוד לעבור עליו

יא (נזיקין) משה בו

מחנה אפרים הל' גזילה סי' ב'

הנכנס לבית חברו ולא היה בעל הבית שם ולקח כלי או כל דבר הידוע לזה שנטלם דאין דרך הצעלים להקפיד בכך או מחמת קירוב דעתם או משום שמה שלקח הוא דבר מועט שאין דרך כל אדם להקפיד בכך אם יש בזה חשש גזל משום שנטל שלא מדעתם, או דילמא כיון שידוע הוא שאין הצעלים מקפידים אין בזה גזל:

לכאורה נראה דדבר זה נמחלוקת שני דלפי מה שכתב המוס' בסוגין דפרק אלו מציאות דף כ"ב ג' מאי דמייח' תלמודא שם ההיא דאמימר ומר זוטרא ורב אשי איקלעו לטסתא דמרי בר איסק וכו' וז"ל בסוף ד"ה מר זוטרא לא אכל וכו' עד דאין לומר שהי' סומך שיתרצה מרי בר איסק כשידע

סופר, יעקב חיים בן יצחק שלום עמוד מס 82הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

דהלכה כאבי ואע"ג דהשתא ניחא לי מעיקרא לא הוה ניחא לי עכ"ל. נראה דספיקא ליה דכל כי האי גוונא יש בו משום גזל וכ"כ מוהרי"ט ז"ל בח"א סימן ק"ן ח"ל והרמב"ם כתב בפ"ה מהלכות אישות קדשה בדבר שאין צ"ה מקפיד עליו כגון תמרה או אגוז הרי זו מקודשת מספק ע"כ, הרי שאף שאין צ"ה מקפיד עליו עשאו ספק קדושין לפי שנטל שלא ברשות צע"ה ע"כ. ובסוף דבריו כתב שלמד הרמב"ם ז"ל כן מסוגיא הנו' ומדברי התוס', וסיים משמע מדבריהם דאפילו במדי דיעין שצ"ה יתרצה ולא יקפיד צריך שיתרצה צהדיא שלא יהא בו משום גזל עכ"ל. ולע"ד נראה דהרמב"ם ז"ל לא ס"ל הכי דצהדיא כתב בפ"י מהלכות עדות ח"ל אר"ס שלקח דבר מועט מן הפירות צוויי ניסן אע"פ שלוקח שלא מדעת צע"ה אינו גנב וכשר לעדות שאין צ"ה השדה מקפיד עליו עכ"ל. והא דכתב הכא מקודשת מספק איירי בדבר שאינו שוה פרוטה אלא דחיישין שמה שוה פרוטה במדי וכ"כ הגאון הר"ש בר נחמ וזה"ה סי' כ"ב כזכר לעיל, וע"כ צריכין אנו לומר דלפי מ"ש לקמן לא שייך הכא לומר יאוש שלא מדעת לא הוה יאוש דע"כ לא אמרו הכי אלא גבי אבידה שאינו משיאש אלא משום שאינו יודע היכן היא ואילו היה יודע שהוא אכל זה לא היה משיאש, מה שאין כן הכא דכיון שידוע הוא שיתרצה צע"ה כשידע דסתמא אינו מקפיד על זה א"כ השתא נמי צהמירי אחא ליד', וכן יש להוכיח ממ"ש הרמב"ם ז"ל בריש דין הנזכר ח"ל הנכנס לבית חברו ולקח לו כלי או אוכל וקדש בו את האשה וצ"ה צע"ה אע"פ שאמר לו למה לא נתת לה דבר זה שהוא טוב ממה שנתת לה אינה מקודשת שלא אמר דבר זה אלא כדי שלא יתבייש עמו עכ"ל וכ"כ הטור בס' י"ח יע"ש. דמשמע מזה דאי הוה ידעין דלאו משום כיסופא קאמר אלא גמר בכל לבו וידי דמי כגון שלא ידע צע"ה כמה שלקח מעיקרא והשתא אחי וז"ל מול מאלו היפות דמו ליכא למימר משום כיסופא הוה דקא"ל שהרי לא ידע כמה שלקח מעיקרא הוה אמרינן דמקודשת דכיון דהשתא ניחא ליה מעיקרא נמי ניחא ליה. והשתא לפי זה קשה אמאי והא קי"ל דיאוש שלא מדעת לא הוה יאוש, אלא ודאי יראה דס"ל להרמב"ם והטור דכל היכא דגילה דעתו השתא מהני כל דליכא למיחש לכיסופא, ויאוש שאני משום דמה שמשיאש אח"כ אינו מרעונו דאלו הוה ידע לא הוה משיאש, אבל מידי שאין צע"ה מקפיד עליו כיון דלפי ידע ניחא ליה השתא נמי צהיתרא צ"ה ליד' כדכתי'. וכן נראה מדבריהם צהלכות תרומות שכתב שאלו מרס שלא ברשות צע"ה וצ"ה וז"ל כלל יפות ה"ו תרומה אלא כל היכא דגלי השתא דניחא ליה דיינין דהכי הוה דעמיה מעיקרא, ופשטא דסוגין דקדושין גבי ההוא גברא דקדיש בפרומא דשכרא וכו' מוכח הכי יע"ש. והתוס' ז"ל נדחקו שם בפ"י. וראיתי להב"י זלה"ה שהקשה על דבריהם דהא קי"ל יאוש שלא מדעת לא הוה יאוש ולא אמרינן כיון דלפי ידע משיאש מעיקרא נמי הוה יאוש, ותיכ"ר ז"ל דלפי מאי דמסיק שם בשמעמין דתרומה שאני משום דמזוה הוא כיון דגלי דעמיה השתא דיינין דהכי הוה דעמיה מעיקרא אלו דבריו, אבל לפי

אבל עדיין יש להבין כמה שפי' צבונת הרמב"ם ז"ל דאיירי בקדשה צפחות משוה פרוטה ומקודשת מספק משום דשמה שוה פרוטה במדי, דא"כ מאי איירא משום דאין צע"ה מקפיד עליו אפילו מקפיד עליו נמי דהא כל פחות משוה פרוטה אינו בתורת גזילה ואינו בתורת השבחה. וז"ל ע"פ מ"ש לעיל דהא דפחות משוה פרוטה אינו בתורת השבחה היינו היכא דידע צע"ה דכיון דידע דשמה קא מחיל, אבל כל זמן דלא ידע אינה מחילה דמי ידע דקא מחיל ויאוש שלא מדעת לא הוה יאוש מ"ה נקיט לה הרמב"ם ז"ל במדי דאין צע"ה מקפיד עליו, ומתוך דברי הר"ש בר נחמ ז"ל נראה שפירש דברי הרמב"ם ז"ל דמה שאמר במדי שאין צע"ה מקפיד עליו היינו לומר דסתם תמרה או אגוז כיון דאינו שוה פרוטה אין צ"ה הבית מקפיד עליו דאין צ"ה משום גזל, אבל צריך להבין דהא כתב הרמב"ם ז"ל דאסור לגנוב כל שהוא דין תורה וה"ט דאע"ג דלא ניחא להשבה מ"מ צע"ה אית לי בשעתא:

סופר, יעקב חיים בן יצחק שלום עמוד מס 83הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ערוך השלחן סי' שנ"ט אות א'

א אסור לגזור או לעשוק אפילו כל שהוא בין מִישראל בין מעכו"ם כמ"ש ב"בס"מ שם"ח ואם הוא דבר דליכא מאן דקפיד בזה מותר כמו ליטול מגדר או מחביה לחצוץ בו שיניו ואף גם זה איתא בירושלמי [דמאי פ"ג] דממדת חסידות יש לחיש גם לזה מטעם דאם כל אחד יעשה כן יסתרו הגדר ובימינו נהנו כשבא לבית חבירו וחבירו שואף עלי מרורים בנחיריו או בפיו שנוטל גם הוא שלא בשאי'ת הבעלים וכן ליטול עצי גפרית להדריק בו וכן בששותים מים חמים מאנשיכי עם נופת נוטל צלוחית ושותה גם הוא מטעם שאין מקפידין ע"ז אמנם ממדת חסידות ודאי דראוי ליוהר וכ"ש כשיודע שהבערים הוא גברא קפדנא ואסור מדינא וכן יש ליוהר כשבא אורח לבית ראובן ומכברו ובתוך כך בא שמעון שאינו אורח ומפני הדרך ארץ מבקש ראובן את שמעון לשתות ולאכול אם אינו יודע בבירור שרצונו באמת ירחיק א"ע מזה וכן כל כיוצא בזה ועמ"ש בס"מ רכ"ח :

ח (חו"מ ב) אפשטיין, יחיאל מיכל בן אהרן יצחק הלוי עמוד מס 379הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שו"ע חו"מ סי' שנ"ט סעי' א' וסמ"ע סק"ד

א (א) אסור לגזור או לעשוק ב' [א] אפי' כל שהוא ג' בין מִישראל (ב) [א] בין [א] מעכו"ם [ג] ואם הוא דבר [ב] דליכא מאן דקפיד ביה שרי כגון ליטול מהחבילה או מהגדר לחצוץ בו שיניו ד ואף זה אסור בירושלמי *ממדת חסידות :

חו"מ ג קארו, יוסף בן אפרים עמוד מס 467הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

אסור כ"א כהנא מפלגו פ"ט : ד ואף
זה חוכר בירושלמי הסעס כתב כ"י דלנו
פוסק כן כל אחד נמלא החביל' כלס
והגדר נהרס פכ"ל : דה אס' פ"מ לשלם

חו"מ ג קארו, יוסף בן אפרים עמוד מס 467הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

חזון איש דמאי סי' ז' אות ה'

שם כל צר נש וצר נש מיעבד כן כו', צחו"מ סי' שני"ט ס"א כתב דכחא מדת חסידות ול"ל דבעה"צ חינו מקפיד וחינו חושש שמא יקחו הכל שאין הדבר שכיח חו כשיראו שיש הפסד יפרשו, חלל דמ"מ ראוי לפרוש משום שהדבר מרגיל לזלזל בגזל ויש לחוש לאינס מהוגנים שיקחו אף בזמן שיש הפסד.

זרעים קרליץ, אברהם ישעיהו בן שמריהו יוסף עמוד מס 35הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה